

Twente Index laat veerkracht van Twente zien

De Twente Index geeft een beeld van de toestand van Twente in het afgelopen jaar. De index is zeven jaar geleden in het leven geroepen na een bezoek van regionale bestuurders aan Palo Alto (Silicon Valley) waar een dergelijke index veel inzicht verschaftte in de veranderingen in de regionale economie. Voor Paul Bijleveld, lector regionale ontwikkeling aan de Saxion Hogeschool, is het de vierde (en laatste) keer dat hij index heeft samengesteld. "We zitten nu ongeveer aan het maximum aan gegevens die we binnen kunnen krijgen of zelf kunnen opsporen. In een aantal gevallen moeten we werken met verouderde gegevens omdat de instantie die de gegevens verzamelt, traag is met publicatie. Maar het beeld is vrijwel volledig."

VERSTERKING INDUSTRIEPOTENTIEEL TWENTE | NIKO WIND

Paul Bijleveld was voor het laatst verantwoordelijk voor het verzamelen en interpreteren van de cijfers.

“Het innovatievermogen van Twente is de laatste jaren fors toegenomen”

Van echte trendbreuken is geen sprake. 2012 volgt in het algemeen de trend van 2011. Er zijn echter een paar indicatoren die belangrijk kunnen zijn voor de toekomst van Twente. Eén daarvan is de sterker wordende braingain. Er komen vooral veel kenniswerkers vanuit het buitenland naar Twente; 63% van hen komt uit Europa. “Opvallend is dat er steeds meer Nederlanders vanuit het buitenland naar Twente terugkeren. Niet duidelijk is of dat om afgestudeerden van de UT of Saxion gaat. De Saxion-studenten zijn overigens de meest ‘regio-vaste’ HBO-studenten van Nederland.” Deze aanzuigende werking is volgens Bijleveld van essentieel belang voor de toekomst van de regio. Ook de totale bevolkingscijfers geven een bijzonder beeld. Er is nog groei, al vlakt deze wel af. Er is sprake van een immigratieoverschot. Bij de nieuwkomers gaat het voor 50% uit immigratie uit de EU en terugkerende Nederlanders. Daarnaast is er sprake van groei vanuit Azië. De immigratie vanuit Noord-Afrika is laag.

Opleidingsniveau. Het opleidingsniveau van de inwoners van Twente stijgt iets sterker dan elders in Nederland. Het aantal hoger opgeleiden als percentage van de beroepsbevolking is in zeven jaar tijd zelfs gestegen van 25 naar 30%. De achterstand op het landelijk gemiddelde krimpt geleidelijk. Opvallend is een stijging van het aantal bèta-studenten aan de universiteit (dit bedraagt nu ruim 50%) en hogeschool (nu circa 35%). “Daar staat echter een lichte daling tegenover bij de techniekopleidingen van het ROC.” Volgens Bijleveld is dat laatste een zorgelijke ontwikkeling omdat de regionale industrie steeds meer behoefte krijgt aan uitvoerende vakmensen; het niveau 3 en 4 van het MBO. Dat klemmt temeer omdat Twente een relatief oude beroepsbevolking kent en dus eerder last krijgt van de vergrijzing dan ander regio's. De groep van 15-25 jaar stijgt niet en momenteel werkt slechts 40% van de mensen tussen de 55 tot 65 jaar.

Innovatiekracht. Voor de toekomst van de regio zijn nog twee indicatoren van groot belang: de arbeidsproductiviteit en het innovatieve vermogen. En in beide gevallen is er sprake van een positieve trend. “Qua arbeidsproductiviteit heeft Twente altijd ver achter gelegen op het landelijke gemiddelde. Dat verschil is inmiddels voor een flink deel weggewerkt. We zaten op 86% van het landelijke gemiddelde en dat is nu 90%. Daar staat tegenover dat de kosten van levensonderhoud bij ons lager zijn.” Twente was in 2011 verantwoordelijk voor een omzet van ongeveer 16 miljard euro, 3% van het totaal van Nederland. Belangrijker nog voor de toekomst van Twente is de innovatiekracht van het Twentse bedrijfsleven. “Zuidoost Brabant is nog altijd de meest innovatieve regio van ons land. Als je de cijfers goed bekijkt, is het innovatievermogen van Twente groter dan dat in de meeste andere regio's van Nederland en dat is de laatste jaren fors toegenomen. In 2004 zat Twente nog onder het landelijke gemiddelde; in 2008 zat de regio daar 50% boven. Deze sprong is volgens Bijleveld mede te danken aan de Twentse Innovatieroute die in 2006 is gestart. “Opvallend is dat de regio veel innovatieve bedrijven en veel R&D-medewerkers telt, maar de totale

uitgaven voor innovatie relatief laag zijn. Dat komt volgens Bijleveld doordat Twente relatief veel kleine innovatieve bedrijven kent. De bedrijven uit onze regio blijken wel beter dan anderen de weg te vinden naar de landelijke en Europese subsidiepotten.

Het is volgens Bijleveld zorgelijk dat het aandeel van de omzet van de bedrijven dat op rekening komt van vernieuwende producten in Twente nog laag is, zeker in vergelijking tot Zuidoost Brabant “Wij zitten op zo'n 8%; in Eindhoven en omgeving is dat bijna het drievoudige.”

Werkloosheid. Zorgenkindje voor elke overheid is het werkloosheidscijfer. Dit is in Twente altijd hoger geweest dan het landelijke gemiddelde. Daar is nu verandering in gekomen. Sinds kort scoort Twente volgens de CBS-cijfers gelijk aan het Nederland als geheel. Volgens de methode die het UWV hanteert, is er in Twente nog wel meer werkloosheid dan in de rest van Nederland. In de Twente Index staat ook een onderverdeling naar gemeenten. Enschede steekt fors boven het Twentse gemiddelde uit, met Almelo als goede tweede. De plattelandsgemeenten kennen relatief weinig werkloosheid. Volgens Bijleveld wordt dit vooral veroorzaakt door het geringe aantal sociale woningen. Ook het gemiddelde inkomen is in Enschede het laagst van Twente; opvallend samen met Twenterand en Rijssen/Holten. Borne en Hof van Twente zijn de ‘rijkste’ gemeenten van Twente. Het werkloosheidspercentage onder hoger opgeleiden is in Twente relatief laag. Dat komt waarschijnlijk door snellere afkalving van de dienstensector en de overheidsinstellingen die in andere delen van het land oververtegenwoordigd zijn. Ook zijn in Twente relatief weinig mensen in dienst van een buitenlandse onderneming. Over het geheel genomen gaat het om 11% tegenover 20% landelijk. In de zakelijke dienstverlening zijn de verschillen nog groter. Landelijk is 16% van die werknemers in dienst van een buitenlandse onderneming tegen nog geen 5% in Twente. Na de ‘bubbel’ van 2009 was sprake van een forse daling van het aantal hectares uitgeefbaar bedrijventerrein. Dat komt zowel door bouwactiviteiten als doordat gemeenten een andere bestemming aan de grond hebben gegeven. De grondprijzen en de huurprijzen van bedrijfsruimten daalden in die periode amper. Het prijsniveau ligt nog steeds wel lager dan in de Randstad.

Hightech Systems & Materialen. In de Twente Index is apart gekeken naar de invloed van het topsectorenbeleid van de landelijke overheid en de Twentse Innovatieagenda op de werkgelegenheid in deze zeven topsectoren. Zoals bekend ligt in Twente de focus op de Hightech Systems & Materialen (HTSM). Dat komt ook tot uiting in de werkgelegenheidscijfers. Ook in de sectoren ICT/breedband en Agro & Food kent Twente veel ‘topsectoren-banen’. Hengelo (met onder meer Thales) gaat daarbij in Twente op kop, gevolgd door Haaksbergen (onder andere TKH), Almelo (onder andere Sensata) Rijssen/Holten en Oldenzaal. ■